

חלק ב

משפחת אבי

במחקר שערכתי על שורשי משפחת אבי מצאתי שתי ארצות מוצא למשפחתו :
גרמניה ופולין. בפרק זה אספר על משפחת אבי מתוך ריאיונות עימו ועם הוריו,
ניצולי השואה היחידים במשפחתם וכן ממקורות.

רקע -

מקור שם המשפחה - לפני כ-200 שנה לא היו ליהודי אירופה שמות משפחה
והם נהגו להשתמש בשמות רגילים שהורו על הקשר המשפחתי כגון: יעקב
בן-משה וכו'. כאשר החלו הגיוסים לצבא, דבר שחייב הוצאת תעודות זהות,
האוסטרים והגרמנים מצאו לנכון לתת לכל אחד, כולל ליהודים, שם משפחה.
שם המשפחה נקבע עפ"י מצב הרוח של פקיד הרישום לדוגמה: יום אחד הוא
החליט לתת שמות שמתחילים במילה "הר" (בגרמנית- ברג) וכך נוצרו שמות
משפחה כמו ברגמן, ברגשטיין ועוד. כנ"ל לגבי שמות שמתחילים ב"זהב"
(בגרמנית- גולד) וכך נוצרו שמות משפחה כמו גולדברג, גולדשטיין, גולדשמיט
ועוד.

גרמניה - נמצאת בחלק הצפוני של מרכז אירופה. היהודים הראשונים עליהם
יש עדות שישבו בגרמניה חיו בתקופתו של קרל הגדול. הם עבדו כסוחרים
חרוצים ויחסיהם עם הנוצרים היה טוב. בימי מסעי הצלב הורע מצבם של
היהודים וכ- 12 אלף מהם קיפחו את חייהם בפוגרומים שנעשו כנגדם. בנוסף
נאלצו רבים מהם להמיר את דתם לנצרות. מצבם של יהודי גרמניה הוטב
יחסית עם סיום מסעי הצלב למשך עשרות שנים אולם כבר באמצע המאה ה-13
הוטלו גזרות והגבלות על היהודים. הם היו צריכים ללבוש טלאי צהוב על
בגדיהם ולחבוש פיאה מחודדת. בתקופה זו החל העם הגרמני להתעלל
ביהודים - העלילו עליהם סיפורים ופרעו בהם ברכוש ובחיי אדם. שיאי
המאורעות התרחשו בשנים 1348-1349 בתקופת "המגפה השחורה", זאת לאחר
שהעלילו על היהודים שהם הרעילו את בארות המים במטרה להשמיד את
הארץ ואת הנוצרים. ההמון הפורע טבח ביהודים וחלקם העדיפו להתאבד ולא
ליפול בידי ההמון הזועם. רבים אחרים גורשו מגרמניה. בתקופות מאוחרות
יותר קיבלו היהודים מדי פעם הבטחות להגנה מידי הנסיכים אולם הבטחות
אלה לא עזרו כאשר ההמון המשיך לפרוע, לטבוח ולגרש יהודים גם במאה
ה-15 וה-16. מפנה לטובה במצבם של היהודים חל לאחר מלחמת 30 השנים
שנסתיימה בשנת 1648. מדינות גרמניה היו מרוששות והזדקקו לבעלי הממון

היהודים. עם הזמן קמו מטיפים שהטיפו לאחוזה בין הדתות. לאט זכו יהודי גרמניה לזכויות אזרחיות ולביטול ההגבלות בכל מדינות גרמניה ובאוסטריה. למפנה זה גרמו גם היהודים שתנועת ההשכלה חדרה לקהילותיהם. הם נהרו לבתי"ס נוצריים ונודעו כרופאים, עורכי דין, מלומדים, סופרים והוגי דעות גדולים. היהודים בנו בקהילותיהם בנייני תרבות גדולים ויפים ובהשפעת תנועת ההשכלה חשבו שהגרמנים רואים בהם אחים ושנאתם אליהם שככה. עם עליית היטלר לשלטון התנפצו האשליות, הוכרז חרם על היהודים והם סולקו מהאוניברסיטאות ומבתי"ס. על הגרמנים נאסר לקנות בחנויותיהם, זכויותיהם נשללו, עסקיהם הוחרמו ונשדדו ומוסדותיהם ועיתוניהם נהרסו. בשנת 1938 גורשו לפולין 10000 יהודים בעלי אזרחות פולנית, 400 בתי כנסת חוללו ונשרפו ואלפי יהודים הובלו למחנות ריכוז. עם פרוץ מלחמת העולם ה-2 גויסו כל הגברים מגילאי 16-55 לעבודות כפייה ללא תשלום. שאר היהודים רוכזו במחנות ריכוז ובגטאות ונשלחו מאוחר יותר למחנות ההשמדה. הקהילה בת חצי מליון היהודים שהייתה לפני עליית היטלר לשלטון הושמדה כליל ולא נשארו ממנה כמעט שרידים.

פולין - הינה מדינה בצפון מזרח אירופה התיכונה לחוף הים הבלטי. שיטחה הוא 312677 קמ"ר ומונה כיום 33.1 מליון תושבים. הפולנים הראשונים שהגיעו למגע עם יהודים היו מהשבטים שהקימו נסיכויות לבניית אומה. יהודי פולין הגיעו ממערב ומדרום מערב אירופה והביאו את תרבות האשכנז שנהייתה לאם התרבות הפולנית יהודית. מעטים הגיעו מדרום ומדרום מזרח אירופה והביאו תרבות רומנטיונית-ביזנטית. מהמאה ה-12 ועד המאה ה-13 הייתה התפתחות יהודית מהירה שהביאה עימה את מנהגי העירוניים הגרמניים, את שנאת ישראל והאנטישמיות ואת הגילדות למניעת תחרות. עקב כך, במאה ה-13 עסקו היהודים העירוניים בעיקר בהלוואה בריבית. ב-1407 כאשר התחוללו פרעות ועלילות דם ביהודים, הם כבר היו בתהליך מעבר מהלוואה בריבית למסחר ומלאכה. הם עסקו במסחר בינ"ל בין המזרח למערב. חדירת היהודים למסחר ולמלאכה בשלהי המאה ה-15 הייתה הסיבה העיקרית לתחרות שהביאה להכרחת יהודים להפסיק את המסחר וגירושם מהערים. לצידה של תרבות זו במערב פולין, החלה להתגבש במזרחה חברה יהודית סוערת ועממית. במאה ה-16 היגרו יהודים רבים לפולין מארצות המערב ובעיקר מגרמניה בגלל מצבם הביטחוני הגרוע בארצות אלה לעומת השקט היחסי שהיה להם בפולין. היהודים עסקו בחכירת קרקעות, כאנשי מינהל במשק חקלאי וכרוכשי תוצרתו.

חכירת אחוזות בידי יהודים הייתה נפוצה וכדאית לבעלים שרצו ניהול טוב מבלי שיהיו במקום. במאה ה-16 ניכרה מרדנות בכנסייה הקתולית ובגלל זה הוגדרה פולין כ"גן עדן" למינים ויהודים". היהודים ניצלו את המצב וסחרו בערים בהן לא היו גילדות ואיבה עירונית. גם בערים הגדולות פעילות היהודים הייתה ענפה. הם עסקו בכל ענפי היבוא, היצוא ונעזרו בחוכרים היהודים לסחר פנים. הירידים שהיו בערים הגדולות כמו בלובלין וביארוכלב היו מקום מפגש סוחרים יהודים ומעין מרכז לענייני אשראי שלהם שהיו חשובים בתקופת התפתחות המסחר. מעמדם של המלווים בריבית היה בסוף המאה ה-16 כשל סוחרים התלויים באשראי המוענק ע"י גויים. חיי התרבות נהיו עשירים ומגוונים ביותר מאמצע המאה ה-15 ועד המאה ה-16 ואף צרות וגזירות ת"ח ות"ט לא פגעו בהם. בפולין היו ישיבות מפורסמות שהגיעו אליהן מכל אירופה. היהודים אינם שמרו על תרבות אשכנזית אלא שינו אותה לאשכנזית פולנית. בפולין נוצרו יצירות גדולות כמו: "שני לוחות הברית", "ים של שלמה", וה-"לבושים". ההנהגה המוסדית נהייתה סגורה והיהודים בעלי המלאכה תבעו שיתוף בהנהגה. נוסדו ועדי הארצות שנדרשו להכריע בסכסוכים מחוץ לפולין. התסיסה החברתית דתית הביע לניתוק הקשר עם כלל ישראל וסללה לה דרך קונסטרוקטיבית, חדשנית ושמרנית בחסידות. בראש התנועה עמד המנהיג הכריזמטי - הצדיק. התנועה נפוצה אל מרכז פולין ומאוחר יותר לכולה. במאה ה-18 בעת התפוררות פולין, קמה התנגדות לחסידות מצד הגר"א מווילנא וליטא הייתה שם נרדף להתנגדות לה. מאמצע המאה ה-18 החלה ההשכלה להשפיע על יהודי פולין הגוססת. בעת חלוקת פולין רוב היהודים הובאו לרוסיה שלא ידעה והכירה יהודים ולא ידעה כיצד להתנהג כלפיהם. הרוסים הפלו בין "יהודים מועילים" שלהם ניתנו זכויות יתר לבין "יהודים לא מועילים". יהדות פולין הייתה מאוחדת במשך המאה ה-19 עד 1914. בתקופה זו היו יהודי מחוזות הספר המזרחיים חלק מיהדות ליטא ומהחלקים המרכזיים בעיצוב תרבות המתנגדים וזו של חב"ד. מחוזות אלה היו דלים ביותר מבין תחומי ה"מושב", הצפיפות בהם גדלה, הפער החברתי העמיק וגזירת הקנטוניסטים הוסיפה למתח. במשך רוב המאה ה-19 הייתה הגירה בתוך תחום המושב: מפולין לאוקראינה ומאוחר יותר מליטא ורוסיה הלבנה לפולין הקונגרסאית. המבנה החברתי של היהודים ומצבם הכלכלי נשבר ונבנה מחדש מאז שנות ה-40 של המאה ה-19. בגלל החמרת מצב פרנסת הכפריים בפולין קמו דעות מה לעשות בקשר ליהודים ואחדים אף עשו להקמת גדוד

עברי ולמען שיבת היהודים לא"י. עם המרד הפולני ב-1863 התעוררה בעיית התבוללות כאשר יהודים רבים התבוללו ואף היו עיתונים יהודים שהטיפו לכך. "חצרות אדמו"רים" ליכדו סביבם הרבה חסידים והם הפכו כפרים קטנים למרכזי דת גדולים. הם ערכו חלוקה תרבותית עפ"י המין - הבנים לומדים את תורת ישראל והבנות לומדות את התרבות הפולנית. כאשר ב-1912 הצביעו היהודים בבחירות למען מועמד הימין, השמאל ארגן חרם כללי על היהודים, דבר שהראה את הסיכון במעמד היהודים כגוף עצמאי. עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה, נפגעה ראשונה גליציה המזרחית ע"י הצבא הרוסי הכובש, אך עם כניסת הגרמנים לפולין, נאלצו היהודים לנדוד מזרחה. היהודים סבלו מהפולנים והאוקראינים שבעינם היהודים לא תמכו בהם מספיק. ועם כיבוש אזורים שונים, נערכו פרעות ביהודים. כאשר פולין נלחמה נגד רוסיה, היהודים נחשבו כמרגלים קומוניסטים, דבר שהגביר את האיבה והפרעות כלפיהם. חיי הכלכלה של יהודי פולין בשנים 1921-1939 עמדו בסימן המאבק הבלתי פוסק בעוינות הציבור הפולני ובגזירות ישירות וכלליות שנוסחו כך שהיהודים יפגעו במיוחד. קבלת מקצועות חופשיים היה קשה ליהודים עקב סירוב הציבור הפולני ובגלל הדרכים שננקטו לכך שיהודים לא יתקבלו לעבודות. גם בחיי הכלכלה פעל השלטון נגד היהודים. לא התקבלו הזמנות ממשלתיות בבתי מסחר יהודיים ונוסדו קואופרטיבים שנתנו אשראי. רבים מענפי המשק הולאמו, דבר שהביא לצמצום המקצועות שבהם עבדו היהודים. אולם, ארגונים יהודיים כמו הגיינט ואורט פתחו בתי ספר מקצועיים יהודיים וקואופרטיביים עם אשראי יהודיים. ע"י כך הואט קצב נישול היהודים ממקצועות המשק. עם התקרבות שלטון הנאצים בגרמניה, השנאה נהייתה גלויה מצד השלטון והוכרז מאבק כלכלי אך לא פיזי ביהודים. בגלל המדיניות המפלה, חיפשו היהודים דרכי התגוננות גם בפעילות המדינית. בבחירות 1919 נבחרו ע"י 454841 בוחרים 12 צירים יהודיים לפרלמנט שרובם היו ציוניים. היהודים בתקופה זו חיו באוטונומיה חברתית ותרבותית. בבחירות 1922 השיגו היהודים 35 צירים במפלגת המיעוטים ו-12 סנאטורים. ראשי הממשלה הפולנית הימנית פנו בלחץ דעת הקהל המערבית ליהודים למו"מ להתקרבות פולנית-יהודית. הייתה זו "הסכמה" בה הממשלה ויתרה על מספר דברים במדיניותה האנטי-יהודית כלכלית ובתמורה לכך היהודים היו צריכים להינתק ממדיניות גוש המיעוטים והשתלבותם בתפיסת המדינה כפולנית-לאומית. בהשפעת המאורעות בגרמניה הלך והחמיר המצב המדיני של היהודים משנות ה-30. היו פגיעות

באזניברטיטאזת, נערכו פוגרומים ביהודים ומגמות סילוק היהודים נעשו גלויות. היהודים הוכרחו ב"אזרחים זמניים" שיושבים עד למציאת מקום מושב בשבילים. אולם גם בקרב היהודים גבר הפחד. חלק סברו שצריך ללכת בעקבות ז'בוטינסקי, כלומר הגירת מליון יהודים לא"י וחלק טענו שהנוער צריך לפנות אל המפלגה הקומוניסטית ובהתגברות ה"בונד" ברחוב היהודי. הקיבוץ הגדול שישב בפולין הושמד ונהרס ע"י גרמניה הנאצית במלחמת העולם השנייה. הנאצים בנו גטאות שבהם חיו היהודים שהגדולים והעיקריים שבהם היו: וורשה, לודז, קארקא, וילנה, ליבוב, ביליסטוק וטרנופול. לגטאות הובאו יהודים גם מארצות אחרות: מארצות הבלקן וממערב אירופה. כן בנו הנאצים בפולין מחנות השמדה: אושוויץ, בז'ינקה, מיזנק, טרבלינקה, חלמנו ובלז'ץ. לשם השמדה המונית השתמשו הגרמנים בתאי הגזים שהיו שיטה מהירה וחסכונית. מקהילה של 3.3 מליון תושבים ניספו כ-2.777 מליון יהודים פולנים. במלחמה היהודים שהצליחו לברוח ברחו אל מעבר לגבולות ברית המועצות או שהתחבאו בשנות המלחמה בבונקרים ביערות.

פרק א'

גרמניה הייתה אחד המרכזים הגדולים והעיקריים של יהדות אשכנז. אחת הערים בהן ישבו יהודים הייתה העיר הילברון. זו היא עיר במדינת האדן-וירטמברג שיושבת על נהר נקר. העיר נזכרת לראשונה כאחת מאחוזותיהם של מלכי פרנקיה. בשנים 1802-1350 הייתה הילברון עיר חופשית תחת משטר גרמני רומאי. ב-1802 הסתפתה העיר לוירטמברג ובמלחמת העולם השנייה נחרבו שרידי ביצוריה הקדומים. לראשונה מוזכרים יהודים בעיר במאה ה-13. בטבח שנערך ביהודי גרמניה ב-1298, ניספו גם 143 יהודים מהילברון. בימי "המגפה השחורה" ה-1349 נהרגו וגורשו שרידי הקהילה אך שוב חזרו לעיר יהודים ב-1357. עד 1490 גורשו יהודי העיר 3 פעמים ועד 1831 לא חיו בעיר יהודים אלא יהודים נודדים. ב-1851 נוסדה בעיר קהילה וב-1877 הוקם בית כנסת. ב-1910 נוסדה בעיר קהילה נפרדת לחרדים. משפחות ששמש הוא הלפרן, הלפרן, אלפרן מוצאם בעיר. אחד מבני העיר הילברון עזב אותה בתקופה ומסיבה לא ידועים ואיתו אימץ את שם המשפחה הלפרן. אחד מצאצאיו, אוזי¹ (1) הלפרן חי בעיר בוריסלב שבאוקראינה ולו היו מפעל לייצור סוכר ובנוסף בארות נפט. אוזי² נשא לאישה את פייגה וגנר ונולדו להם תשעה ילדים בנים: נתן, יעקב (אב-סבי שנולד ב-1890), וולף, וישאר

בנות: קלרה, ^אאנצה, ^אברוניה, ^אזוניה. משפחת הלפרן חיה בעיר בוריסלב כאשר נתן, וולף ויעקב היו בעלי בארות נפט וישאר הקטן מהם היה מהנדס.

העיר בוריסלב הינה עיר במערב אוקראינה באזור גליציה המזרחית. מקצועם הראשון של יהודי המקום היה הפקת נפט מבורות ומכרות (באמצע המאה ה-19). בתקופה זו השתלטו הבנקים האוסטריים במימון תפוקת הנפט ולהביא ציוד חדש. הם גרמו להבאת פועלים נוצרים במקום יהודים ודחקו את היהודים לצד. ב-1898 פנתה קהילת המקום לקונגרס הציוני שיעלה איתה לארץ ישראל. אולם הם נענו בסירוב ורק 500 יהודים היגרו לארה"ב. במקום נוסדה אגודת חובבי ציון הראשונה וכן קיבלה הקהילה הנהגה עצמאית.

במקביל למשפחת הלפרן, חי בסמבור גרשון גרינברג (1). העיר סמבור הייתה קרובה לבוריסלב. היהודים הגיעו לעיר במאה ה-15. חלקם סחרו במלח וחלקם חכרו מט. הם קיבלו פריבילגיות שאפשרו להם להתיישב במקומות מסוימים בעיר ויותר מאוחר לקבל את הגנת מבצר העיר, לסחור ללא הפרעות ולקיים מוסדות דתיים. במקום נבנה בית כנסת ב-1763 והתקיים בית דפוס שהתמחה בהדפסת לוחות שנה. במאה ה-19 החסידות השפיעה רבות על העיר. בתחילת המאה ה-20 עמד בראשות העיר אדם יהודי שזאג לבניית בית ספר יהודי, למסחר ובית חולים יהודי. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, באו הרבה פליטים יהודים מהמערב, ובתקופת הסובייטים פוזרו מוסדות הקהילה. ב-1/7/41 נכבשה סמבור ע"י הנאצים שחיסלו את כל הקהילה.

גרשון התחתן עם גולדה בגלייטר בת העיר גם כן ולהם נולדו הילדים: דוד, חיה, רגינה (אם סבי נולדה ב-1895), מינה. דוד היה סוחר. יעקב הלפרן (2) ורגינה גרינברג (2) נפגשו והתחתנו בעיר בוריסלב בשנת 1917. נולדו להם: קלרה (1919), גוסטב (סבי בשנת 1922), סטלה (1929). בתקופה זו היו בעיר 34000 תושבים. זו הייתה עיר של פועלים מכיוון שהיו בה בארות נפט, מכרות כסף, שעווה ומלח שולחן. רוב האנשים עבדו בתעשיית הנפט: הפקת נפט, מהנדסים וטכנאים. עיקר תעסוקת היהודים הייתה מסחר ומקצועות חופשיים: סנדלרים, חייטים, פחחים, נגרים. לא כל היהודים היו במצב כלכלי טוב והיו גם עניים ובמצוקה כלכלית. בעלי ההשכלה עם בגרות שעבדו בתור פקידים הרוויחו טוב. באותה תקופה לא היה הבדל בין היהודים, הנוצרים והאוקראינים. וכך לפרנסתם ובבתי הספר לא היה הבדל בין היהודים, הנוצרים והאוקראינים. וכך גם במקומות העבודה. היהודים בעיר חולקו לדתיים, מסורתיים, חילוניים ושמאלניים "בונדיסטים". אך כולם שמרו על המסורת. בגיל 10 לאחר 4 שנות

לימוד בבי"ס יסודי, הלך גוסטב לבי"ס תיכון מקצועי. בגיל 13 היה גוסטב פעיל בתנועה הציונית. בתנועה השתתף בחוגים, בספורט, בטיולים ובמבצעי איסוף תרומות למען קק"ל. מדי קיץ עבד כמדריך צעירים בקייטנות עד 1939 עם בוא הרוסים. בעיר היו מספר תנועות נוער שנחלקו מימין קיצוני ועד שמאל קיצוני "קומוניסטים": בית"ר, הנוער הציוני, השומר הצעיר, "קורדוניה" ו"בונט". בין התנועות היו ויכוחים אידיאולוגיים אך בנוסף תחרויות כדורגל, כדורעף וסקי ביניהן. מטרתן, חוץ מהקומוניסטים, הייתה לשכנע לעלות לא"י. החיים הקשים בעיר החלו ב-1941 עם כניסת הצבא הגרמני. עוד לפני כניסת הצבא לעיר, האוקראינים החלו לעשות פוגרומים ביהודים. במשך מספר שעות נהרגו כ-350 יהודים שרובם גברים וכן נשדד רכוש יהודי. כשנכנסו הגרמנים לעיר הופסק הפוגרום והגרמנים הוציאו זקנים וחולים כשהמטרה מוסווית והיא רציחתם הוסוותה ע"י התירוץ שהם אמורים להגיע למקום בו יטופלו כראוי. בעיר אירגנו שני גטאות. אסור היה לצאת החוצה אחרי 7 בערב והם היו צריכים לענוד תלאי צהוב. הגברים חויבו לעבוד בתנאים גרועים וללא תשלום. למזלם הרע, בשנה הראשונה לכיבוש הגרמני היו שטפונות בעיר שגרמו להרס גשרים. דבר זה גרם לכך שהם היו צריכים לבנות מחדש את המבנים ההרוסים ללא התחשבות במצבם ובמצב מזג האוויר. בגלל המצב הגרוע אנשים מתו ברחובות ובשעות מיוחדות באו קבוצות יהודיות מיוחדות שאספו את הגופות והשליכו אותן מחוץ לעיר לבורות. לגוסטב, בגלל שגמר ללמוד מקצוע טכניקה-מכניקה, היה קל יותר לעבוד. הוא נשלח לעבוד בתור חשמלאי, טכנאי ומתכנן מתקנים. הוא עבד במשרד טכני ששירת את הצבא שם קיבל ארוחות צהרים. אולם אז איבד גוסטב את שאר בני משפחתו שמתו במחנות. באותה תקופה העבירו אותו למחנה עבודה ולאחר מסדר בוקר שלחו אותם בקבוצות לגטאות בעיר אליהן הגיעו יהודים מכל גטאיהם. המצב בגטאות היה תת-אנושי ותושביהן חיכו למוות שבא באופן טבעי או ע"י מחנות השמדה שהוסוו כמחנות עבודה. עם בו הרוסים, הגרמנים הפסיקו את ההרג והחלו לשלוח אנשים לקרונות.

משפחתה של סבתי חיה אף היא בעיר בוריסלב וכל שורשיה נמצאים שם. הלו הרצוג תושב בוריסלב היה בעל חנות בגדים בעיר. הלו התחתן עם מינה ששם משפחתה לא ידוע ולהם נולדו: בניס- יעקב (אב סבתי שנולד ב-1894), אהרון, זכריה ובנות- גניה, משה, שרה, אנה.

יעקב היה סוחר של חומרי נפץ, אהרון עסק בנגרות וזכריה היה פקיד. במקביל למשפחת הרצוג חי בבוריסלב ברוך פלץ. לברוך היה בית יציקה למתכות צבעוניות (נחושת, פליז ועוד). הוא התחתן עם בלימה ששם משפחתה לא ידוע ולהם נולדו 8 ילדים: בניס- ייזו, אוניו, ירמק ובנות- סופיה (אם סבתי שנולדה ב-1897), מנייה, ליבה, טונייה. לייזו הייתה חנות טקסטיל, לאוניו היה בית יציקה בארה"ב ועל ירמק ידוע רק שהיגר לארגנטינה ואודותיו שם אינם ידועים. יש לציין שכל החתונות בפולין היו דתיות ונערכו ע"י רב וזאת לעומת החתונות שנערכו בבולגריה ותורכיה שהיו חתונות אזרחיות וממשלתיות. יעקב הרצוג וסופיה פלץ הכירו זה את זה בתוך הקהילה היהודית בבוריסלב והתחתנו ולהם נולדו: ברוניסלבה (שם קיצור ברוניה שנולדה ב-1922), הלו (1929), ברוך (1936). חייה הכלכליים והרוחניים של משפחת הרצוג היו זהים לאלו של משפחת הלפרן. בכיתה ב' הכירה ברוניה לראשונה את גוסטב הלפרן. מאז עברו השניים את המאורעות ביחד. הם סיימו את לימודיהם בתיכון ביחד אך עם בוא הגרמנים, נאלצו להיפרד כיוון שכל אחד נשלח לגטו אחר (היו כאמור שני גטאות בעיר). אולם למרות זאת הם הצליחו להיפגש כמעט מדי יום. מאוחר יותר הם נשלחו למחנות עבודה שכנים. לברוניה היה מזל כיוון שהייתה היחידה ששרדה בין בני משפחתה. היא הייתה במחנה עבודה שכלל 1000 גברים לעומת 50 נשים בלבד ולכן היה צורך בהן. היא עבדה קשה מהבוקר עד הערב במכבסה ולכן כל עוד המחנה היה קיים חייהם לא היו בסכנה. עם בוא הרוסים, רצו הגרמנים להעביר את מחנה העבודה. דבר זה נודע מבעוד מועד לקבוצת צעירים בגילאי 20-25 וביניהם היה גוסטב יומיים לפני ביצוע התוכנית והם ברחו ליערות - כל אחד לכיוון אחר כדי שכל אחד ימצא מקום מסתור אחר. היו מעטים שמצאו מסתור אצל נוצרים, היו שמצאו מסתור אצל חברים והיו שמצאו מסתור תמורת כסף אולם דרך זו לא הייתה בטוחה כיוון שברוב המקרים הגויים לקחו את הכסף והרגו את היהודים או הסגירו אותם. גוסטב יצא לפני הבריחה עם חבר מהמחנה אל היער למרחק 7 ק"מ שם בנו ביחד בונקר תת-קרקעי שכלל מקומות לינה ומאגרי מזון והם החלו להעביר

לשם אנשים ששהו באופן לא-חוקי במחנה, ביניהם קבוצת נערים בני 13.
בתאריך 13.4.1944 בוצעה הבריחה ושם הם חשבו שיוכלו להתחבא עד סוף
המלחמה. אולם אחרי חודשיים הגרמנים והאוקראינים סגרו את היער ובדקו
מטר אחר מטר אחרי הבורחים. הוב הבורחים נתפסו. אולם גוסטב שלבש בגדים
ירוקים הצליח להתחמק ע"י הסתתרות בין השיחים. ברוניה שכבר הייתה
אשתו (הם התחתנו במחנה העבודה ב-1943) נתפסה עם 13 נשים אחרות ששהו
בבונקר ואז ארגנו משלוח יהודים נוסף למחנה הריכוז. באחד הלילות, התגנב
גוסטב למחנה העבודה שהה שם מספר ימים ותיכנן בריחה נוספת. ביחד עם
חברו הנשוי שהייתה לו ילדה בת 13. גוסטב ברח מהמחנה ביחד עם ברוניה
אשתו וחברו ואספו בדרך את אשת חברו ואת ילדתו שהיו אצל מכריו וברחו
לבונקר שישבו בו קודם תוך כדי תקווה שהגרמנים לא ישובו לאותו מקום
בפעם השנייה בגלל מחסור בכוח אדם ובזמן. לאחר כחודש פלשו הרוסים לעיר
והגרמנים ברחו. הרוסים ראו ביהודים שנותרו בחיים בוגדים ומשתפי פעולה
עם הגרמנים בטענה שאם הם לא מתו אז הם פעלו לצד הגרמנים. הרוסים לא
עזרו לגרמנים בשיקום. ברוניה וגוסטב התחתנו כאמור נישואים אזרחיים -1943
במחנה העבודה בנכחות אבותיהם שעוד חיו. לאחר השחרור התחתנו ברוניה
וגוסטב שנית אך הפעם נישואים דתיים.

Hertzig Family Tree

Hertzig Bronia AKA Halpern Bronia, Halmut Bronia Fathers tree:

Eli Hertzig 4 daughters 3 sons

Wife: Mendel – Mina

Yakov Hertzig 1 daughter 2 sons

Wife: Zofia Pelz

Daughter **Bronia**

Survived Holocaust

Son Eliyahu

Son Baruch

Hanna no children

Sarah no children

Masha 1 son

Husband: ???????

Son ?

Genia 1 daughter 1 son

Husband: Joseph Gartenberg

Daughter : ?

Son Rubek 2 sons

Survived Holocaust

Wife: Stacha

Son Joseph 1 daughter 1 son

Wife: Veronika

Daughter Sara

Son Jonatan

Son Gady

Zacharia 2 sons

Survived Holocaust

Wife: Hella

Son Elu

Son Iszu

Wife: Amalia

Survived Holocaust

No children

Aron 1 son

Wife: Elonka ?????

Son Elu

Gershon Halperns Mothers tree:

Gershon Greenberg 3 daughters 1 son

Wife: Golda Begleiter

Hayka 2 sons

Husband: Laiser Zelinger

Son Baruch

Son Yakov

Regina 2 daughter 1 son

Husband: Yakov Halpern

Daughter Klara – (Lusia)

Son **Gustav (Gershon) Halpern**

Daughter Stella

Mina 3 daughters 1 son

Husband: Yakov Freilich

Daughter Sarah No children

Survived Holocaust

Husband: Shlomi (Shlimper) Haim

Daughter Tzila

Daughter Lili

Son Manek

David no children

Wife: Sabena Heirsh

Hertzig Bronia Mothers tree:

Baruch Pelz 5 daughters 3 sons

Wife: Blima

Sofia Pelz 1 daughter 2 sons

Husband: Yakov Hertzig

Daughter Blima aka **Bronia**

Survived Holocaust

Son Eliyahu

Son Baruch

Izu 1 son

Amarillo Texas

Wife: ?

Son Baruch (Amarillo Texas)

Unyo 1 daughter

Argentina

Wife: ?

Daughter ?

Yermek 3 sons

Wife: Toncha

Son Baruch 1 son

Wife: Basha

Son Ori

Son Izu

Son Isaac ?? 2 daughters 1 son

Survived Holocaust

Wife: Shoshana

Son Yirmi 2 daughters

Wife: Oli

Daughter

Daughter

Daughter Yonat

Wife: Itzik Cohen

Daughter Bima

Manya 1 daughter 1 son

Husband: ?

Son Baruch

Daughter ?

Klara 2 sons

Husband: ?

Son Baruch

Son ?

Liba 2 daughters

Husband: ?

Daughter Blima

Daughter Regina

Sala 2 daughters 1 son

Husband: ?

Son Wolf

Daughter Sima

Daughter Blima